

การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านโอท็อป และการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่

กาญจนา สุระ และคณะฯ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโอท็อป และการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยว ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ จังหวัดเชียงใหม่ อาศัยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการถอดองค์ความรู้อันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างธุรกิจชุมชน 4 ประเภท จำนวน 10 กลุ่มธุรกิจชุมชน จากนั้นใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชนให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และประโยชน์เชิงสาธารณะ โดยอาศัยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ประกอบการอภิปรายผลเชิงพรรณนา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth) และเชิงกลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนางานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ผลการวิจัยสามารถถอดองค์ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยว โดยชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ ได้จำนวน 4 ประเภทของธุรกิจชุมชน ได้แก่ ธุรกิจชุมชนประเภทที่ 1 คือ หัตถกรรมท้องถิ่น ได้แก่ องค์ความรู้ในงานหัตถกรรมท้องถิ่นจากภูมิปัญญาของกลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล ต. สันผักหวาน อ. หางดง จ. เชียงใหม่ ในการทำตุ๊กตาดินปั้นและประติมากรรมดินเผา ส่วนกลุ่มกระดาษสาบ้านคงป่าซาง ต. มะขุนหวาน อ. สันป่าตอง จ. เชียงใหม่ คือ การผลิตและแปรรูปกระดาษสา กลุ่มแกะสลักบ้านก๊วยเลหวง ต. ขุขันธ์ อ. สันป่าตอง จ. เชียงใหม่ กับการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก และกลุ่มทำร่มและพาดบ้านสันตันแหน ต. แม่คือ อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ กับการทำผลิตภัณฑ์ร่มและพาด ส่วนธุรกิจชุมชนประเภทที่ 2 คือผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตร ได้แก่ องค์ความรู้ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจากภูมิปัญญาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ต. บ้านกลาง อ. สันป่าตอง จ. เชียงใหม่ ในการทำผลิตภัณฑ์แปรรูปลำไยอบแห้งสีทอง ข้าวแค้น สมุนไพรผง ข้าวเกรียบและกล้วยฉาบ และกลุ่มธุรกิจกาแฟ ต. เทพเสด็จ อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ กับการผลิตและแปรรูปกาแฟสดอราบิก้า ส่วนธุรกิจชุมชนประเภทที่ 3 คือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ องค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากภูมิปัญญาของกลุ่มการท่องเที่ยว ต. กี้ดช้าง อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่ และกลุ่มหัตถกรรมและการท่องเที่ยวบ้านสบวิน ต. แม่วิน อ. แม่วาง จ. เชียงใหม่ ในการส่องแพไม้ไผ่ ส่องแก่ง ขี่ช้างเดินป่า และโฮมสเตย์ ส่วนธุรกิจชุมชนประเภทที่ 4 เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ องค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากภูมิปัญญาของกลุ่มแม่โจ้บ้านดินโฮมสเตย์ ต. บ้านเป้า อ. แม่แตง

จ. เชียงใหม่ กับการทำบ้านดิน และเที่ยวชมแปลงเกษตรอินทรีย์ และกลุ่มเพาะเห็ดบ้านหลวง ต. บ้านหลวง
 อ. แม่ฮาย จ. เชียงใหม่ กับการทำขนมหม้อบ้านเกษตรพอเพียงและหม้อบ้านเห็ดหอม

ผลการวิจัยในส่วนของพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์นั้นพบว่ากลุ่มสามารถพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกส่วนงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการทำงานด้านการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) โดยการพัฒนาและสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมีรูปแบบใหม่ สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่หลากหลายของกลุ่มชนชาติพันธุ์ รวมถึงการทำเกษตรที่สร้างสรรค์โดยการทำเกษตรแบบผสมผสานทฤษฎีใหม่กับเกษตรอินทรีย์ภายใต้ภูมิปัญญาเดิมและอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง จนสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างทั่วถึง สร้างรายได้และอาชีพให้กับคนในกลุ่มได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้บางกลุ่มยังได้มีการวางแผนที่จะพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SME) เพื่อที่จะสามารถบริหารธุรกิจให้มีประสิทธิภาพได้มากขึ้น โดยการพัฒนาการจัดผังร้าน (Zoning) หรือแม้แต่การจัดวางสินค้าของร้าน (Display) เพื่อให้สถานที่ตั้งของกลุ่ม สถานที่จำหน่ายสินค้า และสถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและดึงดูดลูกค้ายิ่งขึ้น ส่วนประโยชน์เชิงสาธารณะนั้นการวิจัยสามารถพัฒนาให้แต่ละกลุ่มได้พัฒนาตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธุรกิจชุมชนอย่างสร้างสรรค์ บนฐานภูมิปัญญา ความรู้ และคุณธรรม แก่บุคคลทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนนักเรียนที่ให้ความสนใจเข้ามาศึกษาและเรียนรู้การทำธุรกิจชุมชน ทั้งผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยวในชุมชน

ผลของการวิจัยทำให้พบข้อเท็จจริงว่า องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ สามารถนำไปต่อยอดสู่ประโยชน์เชิงพาณิชย์และประโยชน์เชิงสาธารณะจากการพัฒนาระบบธุรกิจด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ตลอดจนการสร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้เพิ่มขึ้น หากรู้จักคิดและสร้างสรรค์ และปรับใช้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของคนในชุมชนและบริบทของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้เป็นทั้งแนวคิด ภูมิปัญญา และประสบการณ์ของคนในกลุ่มธุรกิจชุมชนเหล่านั้น เป็นแนวทางในการใช้ชีวิตและทำธุรกิจชุมชนในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองจนประสบความสำเร็จ และมีความสุขอย่างแท้จริง จึงควรที่จะมีการต่อยอดไปสู่จังหวัดอื่น ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน เพื่อที่จะให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยวเหล่านั้นเกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จนเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และประโยชน์เชิงสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม

Abstract

This study has the objective to develop the body of knowledge in order to advance to local wisdom of One Tambon One Product (OTOP) and tourism to create benefit for public and commercial enterprises in Chiang Mai. Participatory action research was conducted to distill the lesson learned to become the body of knowledge from 10 groups of community business. SWOT analysis and in depth interview as well as focus group were used in this study.

The research result was that the body of knowledge concerning OTOP and tourism could be distilled from 4 types of community business; 1) the first group of community business is local handicraft. It consists of the body of knowledge of local handicraft of clay sculpture from Patan village, Sanphakwan sub district, Hangdong district, Chiang Mai, mulberry paper from Dongpasang group, Makhunwan sub district, Sanpathong district, Chiang Mai, Keawluang craving group, Yuwa , Sanpathong sub district and umbrella as well as fan group from Maekuea sub district , Doi saket. The second group of community business is processed agricultural products from Sankoket community business group which researcher could distill the body of knowledge concerning agricultural product from dried longan, dried rice, herbal powder, and distill the body of knowledge of Arabica processed coffee from Taepsadet sub district, Doisaket district. The third group is Maewin handicraft and tourism, Maewin sub district, Maewang district, Chiang Mai. It consists of bamboo rafting, riding elephant, trekking and homestay. The fourth group is ecotourism. The body of knowledge distilled was ecotourism management from Maejo clay house homestay, Banphaow sub district, Maeteng district, Banluang mushroom group, Bankluang sub district, Maeaye district is also in this group.

The study was that all of these groups mentioned above could develop management system and cover all of the parts of their organizations efficiently. As a result, it makes their products have not only a good quality but also create tourism activities from their local environment. These local environments consist of natural resources, culture and tradition. Creative agriculture such as new theory of agriculture base on sufficiency from local wisdom was also included. It thereby helped these groups access to markets and have income as well as occupation increasingly. Some groups have planned to become Small and Medium enterprise entrepreneurs so that they can manage their enterprises more efficiently such as developing their zoning, displaying their products in order to attract their customers.

Concerning the benefit for public enterprise, this study could develop each group to become creative community business study centers base on wisdom and morality for people such as students who are interested in learning how to do OTOP community business and community tourism.

The body of knowledge and local wisdom of OTOP and tourism was advanced and created not only benefit for public and commercial enterprises from developing OTOP community business but also create the pattern of tourism activity increasingly. As a result, it should be advanced to other provinces in the upper north of Thailand so that it can help OTOP and tourism groups develop and advance their local wisdom so that it can create benefit for public and commercial enterprises.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนา สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งประเทศไทยยังต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้านที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 - 2554) ซึ่งมีผลกระทบทั้งที่เป็น โอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก แนวโน้มของบริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยเฉพาะการรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก ทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า และบริการ รวมทั้งคนในระหว่างประเทศมีความคล่องตัวมากขึ้น ประกอบกับการก่อตัวของศตวรรษแห่งเอเชียที่มีจีนและอินเดียเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายการค้าในเชิงรุก ทั้งการหาตลาดเพิ่มและการผลักดันให้ผู้ผลิตในประเทศปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้บนฐานความรู้ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและความเป็นไทย รวมทั้งต้องเผชิญกับปัญหาความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจของโลกที่สะสมมานาน และการขยายตัวของกองทุนประกันความเสี่ยงจะสร้างความผันผวนต่อระบบการเงินของโลก เป็นต้น

เมื่อมองถึงการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวิจัย โดยอาศัยฐานความรู้ของคนในพื้นที่เป็นหลักแล้ว จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพความพร้อมในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน (วีระศักดิ์ สมยานะ, 2552) สอดรับกับนโยบายการวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ คือ “ประเทศไทยมีงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีพันธกิจ การวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสม รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม” ดังนั้นคณะทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนางานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น” คณะวิจัยมีแนวทางในการสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวคือ การสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์สมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการวิจัยเครือข่ายระบบธุรกิจชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่
 1) เครือข่ายธุรกิจชุมชนผลิตสินค้า OTOP และ 2) เครือข่ายธุรกิจชุมชนการบริการท่องเที่ยว ซึ่งเป็น
 2 เครือข่ายธุรกิจชุมชนหลักของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด

การวิจัยครั้งนี้เน้นการพัฒนาองค์ความรู้และต่อ ยอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้านการผลิตสินค้า
 โททอป (OTOP) และการให้บริการท่องเที่ยว ซึ่ง โดยทั่วไปภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านภูมิปัญญา
 ไทย ส่วนแล้วแต่เป็นภูมิปัญญาในพื้นที่ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ การต่อยอดภูมิปัญญา คือ การสร้าง
 ภูมิปัญญาใหม่จากฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาเดิม โดยมีการนำเอาวิทยาการเทคโนโลยีมาช่วยในการต่อยอด
 เป็นการสร้างทางเลือกใหม่ของการพัฒนา ทั้งนี้ในส่วนการพัฒนาภูมิปัญญาของจังหวัดเชียงใหม่จะเน้นด้าน
 การเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน และการบริการท่องเที่ยว การดำเนินการต่อยอดองค์ความรู้ใช้แนวคิดในการ
 พัฒนาทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมภูมิปัญญา 2) การวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญ 3) นำมาพัฒนา
 ต่อให้เป็นเทคโนโลยี 4) นำไปทดสอบในพื้นที่ และ 5) การนำมาพัฒนาเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ได้กว้างขึ้น ด้วย
 เหตุนี้จึงต้องมีการทดสอบว่าองค์ความรู้เหล่านั้นเหมาะสมหรือไม่เพื่อนำไปขยายผลต่อไป วิธีที่ดีที่สุด
 ในการขยายผลเรื่องภูมิปัญญาน่าจะเป็นเรื่อง Specific group target เป็นการเจาะลงไปโดยเฉพาะพื้นที่ เฉพาะ
 กลุ่ม เฉพาะคน จึงจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ดีที่สุด การพิจารณาถึงแนวทางในการพัฒนาการ
 วิจัยโครงการนี้ เพื่อที่จะให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมด้วย เพราะทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก
 คณะวิจัยจึงให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในการขับเคลื่อนภูมิปัญญา
 เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน
 (OTOP) และการท่องเที่ยว ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

(1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(1.1) ประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มธุรกิจชุมชนทั่วจังหวัดเชียงใหม่

(1.2) กลุ่มตัวอย่างมีวิธีการคัดเลือก โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage
 random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มธุรกิจชุมชน ที่ผ่านมาตรฐาน โททอป (OTOP) และการ
 ท่องเที่ยว ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 4 ประเภท ตามขอบเขตของ
 การวิจัยคือ

- 1) หัตถกรรมท้องถิ่น
- 2) ผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตร
- 3) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) จากขั้นตอนที่ 1 โดยคัดเลือกกลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีศักยภาพสูงสุด

(2) ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการสำรวจ สอบถาม และสัมภาษณ์ในพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง

(2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ เอกสารของกลุ่มธุรกิจชุมชน ผลการดำเนินงานประจำปี ปัญหาอุปสรรค รวมถึงการพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนที่ผ่านมา

(2.3) ชนิดของเครื่องมือ

- 1) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วม โครงการ
- 2) แบบฟอร์มการประเมิน Focus Group จำนวน 3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ส่วนผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และลูกค้าของกลุ่ม

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ของกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ประกอบการอธิบายผลเชิงพรรณนาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth) และเชิงกลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โยทอป (OTOP) และการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ

ผลการศึกษา

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาและต่อยอดกลุ่ม โยทอป และการท่องเที่ยว ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 กลุ่ม นักวิจัยได้ให้องค์ความรู้กับผู้นำกลุ่มธุรกิจ และสมาชิกของกลุ่ม ในการยกระดับของการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการที่แท้จริง ทั้งนี้กลุ่มต้องมีการพึ่งตนเองมากขึ้นกว่าเดิมไม่ใช่มุ่งแต่พึ่งพิงนโยบายจากภาครัฐในการสนับสนุน โยทอปชุมชนและการท่องเที่ยวของชุมชน โดยรายละเอียดของการพัฒนาต้องเริ่มจากการก้าวสู่ความเป็นอิสระและการพึ่งพาตนเอง จนพัฒนาเป็นผู้ประกอบการแบบรายเดียว และรายกลุ่ม ที่เรียกว่า “นิติบุคคล” ทั้งนี้ กลุ่มต้องวิเคราะห์ถึงความพร้อมของกลุ่มเอง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องเผชิญ หากต้องพัฒนาระบบพาณิชย์อย่างแท้จริง ผลการวิจัยครั้งนี้ได้บทสรุปของแนวทางการพัฒนากลุ่มให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้ทั้งสิ้น 6 กลุ่มธุรกิจชุมชน ตามรายละเอียดดังนี้

(1) การก้าวเข้าสู่ความมีอิสระและการพึ่งพาตนเอง โดยการประกอบธุรกิจแบบ SME ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ ผู้ประกอบการรายเดี่ยว ห้างหุ้นส่วน และ บริษัทจำกัด โดยการประกอบธุรกิจแบบ SME จะมีความมีอิสระในการวางแผน การคิดและตัดสินใจการประกอบการธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการเจ้าของคนเดียว จะทำให้เจ้าของมีสิทธิในการควบคุมการดำเนินงานของตนเองได้อย่างเต็มที่ตามที่ตนเองต้องการ แต่หากประกอบการในรูปแบบของธุรกิจชุมชน สมาชิกทุกคนจะเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน จึงไม่มีคนใดคนหนึ่งมีสิทธิในการควบคุมการดำเนินงานด้วยตนเองได้ การประกอบการธุรกิจเจ้าของคนเดียวสามารถรักษาความลับและข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจได้ง่ายกว่าการประกอบธุรกิจชุมชน เนื่องจากธุรกิจชุมชนจะต้องเปิดเผยข้อมูลให้กับสมาชิกในกลุ่ม ได้รับรู้ ซึ่งหากสมาชิกเกิดความพลั้งเผลอได้ เกิดเผยแพร่ความลับ ซึ่งมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ก็จะทำให้เกิดผลเสียและกระทบต่อกลุ่มธุรกิจชุมชนได้

(2) แนวทางการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ของกลุ่มธุรกิจชุมชน

การระดมความคิดร่วมกันระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ทั้ง 10 กลุ่มธุรกิจชุมชน และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยได้สรุปความคิดเห็นที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ของกลุ่มธุรกิจชุมชน ทั้ง 6 กลุ่ม ต่อแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ด้วยกระบวนการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในสังคม หรือชุมชนให้สามารถเกิดการพัฒนาที่สามารถเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการพัฒนาองค์ความรู้ต้องมุ่งเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นฐานสำคัญเพื่อใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ ดังนี้

1) กลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล ต.สันผักหวาน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

กลุ่มมีแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ การออกแบบให้มีลวดลายสีสันเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันจะเน้นการออกแบบเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่น่าเอาไปใช้ประโยชน์ใช้สอยได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบุคคลธรรมดา เพื่อจะได้มีอิสระในการคิดและตัดสินใจอย่างเต็มที่ต่อการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้มากขึ้น อีกทั้งจะได้โอกาสในการเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ส่งเสริมธุรกิจเชิงพาณิชย์เป็นระบบสากล เพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

2) กลุ่มกระดาษสาบ้านดงป่าซาง ต.มะขุนหวาน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

กลุ่มมีแนวทางในการจัดทำแผนในการปรับปรุงและพัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น และจะมีการพัฒนาสินค้าให้สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้นอกเหนือจากความสะดวกสบาย ขณะเดียวกันได้มีแนวคิดในการจะจัดทำแผ่นพับ (โบชัวร์) แนะนำสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและนำไปเผยแพร่ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นเป้าหมายทางธุรกิจขณะเดียวกันก็มีแผนที่จะทำการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดภายในปี 2555 นี้

3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ต.บ้านกลาง

อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

กลุ่มมีแนวทางในการจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ การจัดทำแบบตราสินค้าให้มีลักษณะที่คู่แข่งหรือบุคคลอื่นลอกเลียนแบบได้ยาก และต้องการจดสิทธิบัตรสินค้าที่ทางกลุ่มผลิตขึ้น อันเป็นการสร้างแบรนด์หรือสัญลักษณ์ทางการค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จักและสร้างความภูมิใจกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

สำหรับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีความสนใจที่จะจดทะเบียนเมื่อทางกลุ่มมีความพร้อมและศักยภาพเต็มที่มากกว่านี้

4) กลุ่มธุรกิจชุมชนกาแฟ ต.เทพเสด็จ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

กลุ่มมีแนวทางในการจัดทำแผนที่จะปรับปรุงพื้นที่และสถานที่ทำการของกลุ่มให้เป็นร้านกาแฟ ขณะเดียวกันจะทำการปรับปรุงพื้นที่สวนกาแฟให้เป็นสถานที่เรียนรู้ มีการโฆษณาสินค้าผ่านอินเตอร์เน็ต เนื่องจากทางกลุ่มธุรกิจชุมชนกาแฟเทพเสด็จได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้ว จึงมีแผนที่จะทำการพัฒนาสินค้าคือกาแฟให้มีความหลากหลาย โดยทำการปลูกกาแฟหลากหลายพันธุ์เพิ่มขึ้นเป็นทางเลือกหนึ่งให้กับชุมชน นอกจากนี้ในตำบลเทพเสด็จเอง ยังมีการให้บริการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพของชุมชน โดยกลุ่มนวดมือเทพ (ธุรกิจชุมชนนวดเพื่อสุขภาพ) มีแผนในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้ดีขึ้นกว่าเดิม ได้แก่ การเพิ่มวันเวลาในการให้บริการนวด มีการจัดทำเว็บไซต์และทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการของกลุ่ม แต่ทางกลุ่มไม่มีความต้องการที่จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เพราะขณะนี้ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพบริบทของชุมชนแล้ว

5) กลุ่มแม่โง้บ้านดิน โสมสเลย์ ต.บ้านเป้า อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

กลุ่มมีแนวทางในการจัดทำแผนการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน คือ การพัฒนาสถานที่พักให้มีความสะอาดและนำพืชผักสมุนไพรเข้ามาใช้ในการประกอบอาหารเพื่อบริการลูกค้าให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นและสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบการ โสมสเลย์ในการที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือกันทางด้านการตลาด ขณะเดียวกันกลุ่มมีการปรับปรุงระบบการทำบัญชีให้มีความชัดเจนเป็นระบบระเบียบและถูกต้องมากขึ้น โดยการนำเอาบุคลากรของสมาชิกที่มีความรู้ทางด้านการทำบัญชีมาจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักการทำบัญชี

สำหรับความสนใจที่จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลนั้น ยังรักที่จะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีของคนในกลุ่มในชุมชนแห่งนี้ อีกทั้งวิธีการทำงานที่พึงพิงอาศัยกันระหว่างคนในชุมชนไม่ให้ขาดหายไป

6) กลุ่มเพาะเห็ดบ้านหลวง ต.บ้านหลวง อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่

กลุ่มมีแนวทางในการจัดทำแผนการปรับปรุง และพัฒนาสินค้า คือ การเพาะเห็ดให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และจะทำการแปรรูปเห็ดให้เป็นอาหารสำเร็จรูปที่มีความ

หลากหลายมากกว่าเดิม ซึ่งผลิตแต่น้ำพริกแห้งเพียงชนิดเดียว อีกทั้งกลุ่มยังมีความต้องการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในอนาคตเพื่อรองรับการพัฒนาต่อไป

จากแนวทางในการพัฒนาดังกล่าว กลุ่มธุรกิจชุมชน จำนวน 6 แห่ง สามารถพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธุรกิจที่ให้บริการสาธารณะให้กับผู้ที่สนใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) กลุ่มกระชายสาบ้านดงป่าซาง ต.มะขุนหวาน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านดงป่าซาง ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนา กลุ่มกระชายสาบ้านดงป่าซางให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ โดยการเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องการผลิตกระชายสา ขณะเดียวกันยังพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้เรื่องกระชายสา โดยผลิตภัณฑ์ที่จะเผยแพร่และให้บุคคลทั่วไปได้มาเรียนรู้คือผลิตภัณฑ์กระชายสาโดยบุคคลทั่วไปสามารถมาเรียนรู้เรื่องการผลิตกระชายสาส่วนของบริหารจัดการกลุ่มกระชายสาจะจัดให้มีโครงสร้างขององค์กรที่มีความชัดเจน มีการจัดแบ่งแผนกงาน ตลอดจนระบุตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน มีการร่างกฎระเบียบของแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและทำการบันทึกอย่างสม่ำเสมอเพื่อจัดทำรายงานงบการเงินให้ถูกต้องและชัดเจน

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสันกอเกิด ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิดให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ ได้กำหนดแผนการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะทำการฝึกอบรมให้ความรู้หรือเป็นวิทยากรให้กับบุคคลที่มีความสนใจมาเรียนรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรตั้งแต่การคัดเลือกวัตถุดิบ กระบวนการแปรรูป การบรรจุรวมถึงการจำหน่าย

ในส่วนของ การจัด โครงสร้างขององค์กรจะมีการระบุตำแหน่งคามหน้าที่ให้มีความชัดเจนว่าสมาชิกแต่ละคนจะทำหน้าที่อะไร ในส่วนของจัดการด้านการเงินจะมีการจัดทำบัญชีเพื่อรายงานงบการเงินและตรวจสอบบัญชี

3) กลุ่มทำร่มและพัด บ้านสันดั้นแหน ต.แม่คือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสันดั้นแหน ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนา กลุ่มทำร่ม/พัด บ้านสันดั้นแหนให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ ได้กำหนดแผนการดำเนินงานของกลุ่มให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยทำการคัดเลือกคณะกรรมการประจำแหล่งเรียนรู้ มีการจัด โครงสร้างภายใน โดยการจัดแบ่งแผนกงาน และระบุตำแหน่งคามหน้าที่ ได้แก่ ประธาน รองประธาน มีการจัดแบ่งฝ่ายต่าง ๆ มีการกำหนดกฎระเบียบการประชุมและมีการประชุมทุกวันที่ 15 และ 30 ของทุกเดือน นอกจากนี้มีการจัดทำบัญชีเพื่อรายงาน

การเงินและการตรวจสอบบัญชีสำหรับแผนการดำเนินงาน ทำการผลิตนมและผลิตตลอดปี มีการจัดทำหลักสูตรในการสอนการทำพืดทำนม

4) กลุ่มแม่ใจบ้านดิน โสมสเคย์ ต.บ้านเป้า อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านแม่ใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนากลุ่มแม่ใจบ้านดิน โสมสเคย์ให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ โดยได้กำหนดแผนการดำเนินงานของกลุ่มในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ พร้อมกับทำการจัดแบ่งหน้าที่ออกมาเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน โดยทำการจัดแบ่งกลุ่มที่อยู่ในแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กลุ่มบ้านดิน โสมสเคย์ และกลุ่มอาชีพ มีการร่างกฎระเบียบของศูนย์การเรียนรู้ ในส่วนของการบริหารการเงินจะมีเหรียญทำหน้าที่จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และทำการประเมินผลงบดุลทุก 6 เดือน โดยมีแผนการบริหารจัดการที่ชัดเจนตลอดทั้งปี

5) กลุ่มธุรกิจกาแฟ ต.เทพเสด็จ อ.คอยสเม็กต์ จ.เชียงใหม่

จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนตำบลเทพเสด็จในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนากลุ่มธุรกิจกาแฟตำบลเทพเสด็จให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ ในการกำหนดแผนในการดำเนินงานพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนกาแฟ ตำบลเทพเสด็จ ในส่วนของแหล่งเรียนรู้ด้านชาและกาแฟคือการจัด โครงสร้างของแหล่งเรียนรู้โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการของแหล่งเรียนรู้และการระดมทุนที่ตลอดจนการจัดแบ่งงานออกเป็น ส่วน ๆ ที่มีความชัดเจน เช่น ประธาน รองประธาน เหรียญฤกษ์ เลขานุการ ฝ่ายการตลาด ฝ่ายคอมพิวเตอร์ ขณะเดียวกันมีการร่างระเบียบของศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติในส่วนของการบริหารการเงินมีการจัดทำบัญชีและงบทางการเงินที่มีความเป็นระบบระเบียบ

ในส่วนของรูปแบบการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ได้นำเอาส่วนของฤดูกาลของการปลูกชาและกาแฟมากำหนดเป็นกิจกรรม ได้แก่ เดือน มกราคม-มีนาคม เป็นช่วงที่กาแฟออกดอกก็จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม เดือน เมษายน-สิงหาคม กาแฟออกมสีดให้นักท่องเที่ยวเข้าเก็บกาแฟ และชา วิชาและกาแฟ ขณะเดียวกันมีหลักสูตรให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ในการทำอาชีพกาแฟพันธุ์อาราบิก้า

6) กลุ่มเพาะเห็ดบ้านหลวง ต.บ้านหลวง อ.แม่ฮาย จ.เชียงใหม่

จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านหลวงในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดบ้านหลวงให้เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ ในการกำหนดแผนในการพัฒนาการดำเนินงานของหมู่บ้านพอเพียงหมู่บ้านเห็ดหอม คือ การจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อหารายได้ให้กับกลุ่มตลอดจนการเผยแพร่องค์ความรู้ โดยผ่านกระบวนการผลิตไปสู่การปฏิบัติทดลองทำ ทั้งนี้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบดูแลแหล่งเรียนรู้ แยกออกเป็น ส่วน ๆ ได้แก่ หมู่บ้านเห็ดหอม หมู่บ้านพอเพียง หมู่บ้านอนุรักษ์ป่าไม้ชุมชน หมู่บ้านชุมชนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน

สำหรับการจัดโครงสร้างขององค์กรจะมีคณะกรรมการประจำศูนย์การเรียนรู้ทำหน้าที่บริหารจัดการภายในศูนย์การเรียนรู้ ในส่วนของหลักสูตรการเรียนรู้แบ่งออกเป็น หลักสูตรการเพาะเห็ด การแปรรูปเห็ด การจัดการป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน ได้แก่ การนำเอาผลผลิตจากป่ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการประกอบอาหาร การแปรรูปให้สามารถจำหน่ายได้และเป็นรายได้ให้กับกลุ่ม

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยโดยใช้กระบวนการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือชุมชน ให้สามารถเกิดการพัฒาที่สามารถเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการพัฒนาองค์ความรู้ครั้งนี้เป็นการมุ่งเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นฐานสำคัญเพื่อใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ ทั้งนี้การวิจัยได้สรุปผลของการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และการท่องเที่ยว ของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

(1) การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ของจังหวัดเชียงใหม่ จากการวิจัยสามารถพัฒนากรู่มธุรกิจชุมชน (OTOP) จำนวนทั้งสิ้น 6 กลุ่ม ได้แก่

(1.1) กลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาส (ต. สันผักหวาน อ. หางดง จ. เชียงใหม่) สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ ประติมากรรมดินเผาและผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาดินปั้นจนเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับงานประติมากรรมดินเผา และผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาดินปั้นให้เข้าถึงตลาดรองรับได้มากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาดินปั้น/ประติมากรรมดินเผา รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเป็นต้นแบบเชิงคุณธรรมให้กับตำบลสันผักหวาน

(1.2) กลุ่มกระชายสาบ้านดงป่าซาง ต. มะขุนหวาน อ. สันป่าดองจ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์กระชายสา จนเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์กระชายสาให้เข้าถึงตลาดรองรับได้มากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการผลิตและแปรรูปกระชายสา รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้กับตำบลมะขุนหวาน

(1.3) กลุ่มแกะสลักบ้านแก้วแลหลวง ต. ขุขะ อ. สันป่าดอง จ. เชียงใหม่สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก จนเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักให้เข้าถึงตลาดรองรับได้มากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การ

พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างสร้งงานแกะสลักไม้ รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้กับตำบล
ยูหว่า

(1.4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเก็ด ต. บ้านกลาง
อ. สันป่าตอง จ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์จากการ
แปรรูปพืชผลทางการเกษตร ได้แก่ ลำไยอบแห้งสีทอง ข้าวแต๋น สมนุนไพรผง ข้าวเกรียบ และกล้วยฉาบ
รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปทางเกษตรอื่น ๆ จนเกิดประ โยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จาก
การแปรรูปพืชผลทางการเกษตรให้เข้าถึงตลาดรองรับได้มากยิ่งขึ้น และเกิดประ โยชน์เชิงสาธารณะ คือ การ
พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้กับ
ตำบลบ้านกลาง

(1.5) กลุ่มธุรกิจกาแฟ ต. เทพเสด็จ อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและต่อยอด
องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์กาแฟอาราบิก้า จนเกิดประ โยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับ
ผลิตภัณฑ์กาแฟอาราบิก้าให้เข้าถึงตลาดรองรับได้มากยิ่งขึ้น และเกิดประ โยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนา
เป็นแหล่งเรียนรู้ในผลิตและแปรรูปกาแฟอาราบิก้า รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้กับตำบล
เทพเสด็จ

(1.6) กลุ่มทำร่มและพัด บ้านสันด้นแหน ต. แม่คือ อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ สามารถ
พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์ร่มและพัด จนเกิดประ โยชน์เชิงพาณิชย์ คือ
เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ร่มและพัดให้เข้าถึงตลาดรองรับได้มากยิ่งขึ้น และเกิดประ โยชน์เชิงสาธารณะ คือ
การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในผลิตและแปรรวมและพัด รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้กับตำบล
แม่คือ

(2) การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

จากการวิจัยสามารถพัฒนาในกลุ่มธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวได้จำนวน ทั้งสิ้น 4 กลุ่ม
ได้แก่

(2.1) กลุ่มการท่องเที่ยว ต. กี้ดช้าง อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและต่อยอด
องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (โฮมสเตย์ ล่องแพไม้ไผ่ ขี่ช้าง วิถีชีวิตชุมชน
และเดินป่า) จนเกิดประ โยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และเกิด
ประ โยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมในตำบลกี้ดช้าง

(2.2) กลุ่มแม่โจ้บ้านดินโฮมสเตย์ ต. บ้านเป้า อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและ
ต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ การทำบ้านดิน จนเกิดประ โยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าบ้านดิน
ด้วยการปรับให้กลายเป็นโฮมสเตย์ และปรับเปลี่ยนแปลงเกษตรอินทรีย์ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ

เกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำบ้านดิน และเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมในตำบลบ้านเป่า

(2.3) กลุ่มหัตถกรรมและการท่องเที่ยวบ้านสบวิน ต. แม่วิน อ. แม่วาง จ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (โฮมสเตย์ ล่องแพไม้ไผ่ ขี่ช้าง วิถีชีวิตชุมชน และเดินป่า) จนเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และเกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมในตำบลแม่วิน

(2.4) กลุ่มเพาะเห็ดตำบลบ้านหลวง ต. บ้านหลวง อ. แม่อาข จ. เชียงใหม่ สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่ม คือ การทำเกษตรพอเพียงและการเพาะเห็ด จนเกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ คือ เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เห็ดชนิดต่าง ๆ และทำให้หมู่บ้านพอเพียงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเกิดประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในการเพาะเห็ด และการทำเกษตรแบบพอเพียง รวมถึงการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมในตำบลบ้านหลวง

บรรณานุกรม

- วีระศักดิ์ สมยานะ. 2551. การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัย ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- วีระศักดิ์ สมยานะ. 2552. การจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของภาคชนบท และชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2553. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ พ.ศ. 2551 - 2554. [ระบอบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.nrct.go.th/downloads/ps/NRCT_Policies&strategies51-54.pdf